

Sociaal-economisch beleid

Het beleid van het Militair Gezag, gericht als het was op het bevorderen van de stabiliteit in de samenleving, diende dat doel bij uitstek na te streven op de sociaal-economische sector; minister van den Tempel had daar in de vorm van diverse wetsbesluiten de nodige aanwijzingen voor gegeven. Tot de belangrijkste behoorden dat de prijzen niet mochten worden verhoogd zonder verlot van de prijsbeheersingsautoriteiten en dat, als tegenhanger daarvan, de lonen niet mochten worden verhoogd zonder verlot van het College van rijksbemiddelaars. Het college moest dan eerst heropgericht worden (Seyss-Inquart had het in '42 vervangen door een Gemachtigde voor de arbeid). Die heropricting was in het bevrijde Zuiden nog niet aan de orde, wel ging daar per 1 november '44 één Rijksbemiddelaar fungeren, jhr. dr. ir. W. J. J. de Muralt.

Het College van algemene commissarissen voor landbouw, handel en nijverheid had gewenst dat er een overeenkomstig college zou komen op de sociale sector maar van den Tempel, die zo min mogelijk nieuwe organen in het leven wilde roepen, laat staan organen die onder het Militair Gezag ressorteerden, had de benoeming van de Muralt voldoende geacht. Hirschfelds departementen hadden, gelijk eerder betoogd, in het College van algemene commissarissen een weerspiegeling gevonden en van dat college kon dus de nodige leiding uitgaan. Zodanige leiding kwam op de sociale sector te ontbreken. Kruls legde zich daarbij neer. Daarbij was een belangrijke factor dat op de sociale sector, die als een intern-Nederlandse werd gezien, veel minder contact met de *Shaef-Mission* nodig was dan op de economische. Gevolg was evenwel dat wat op de sociale sector aan maatregelen werd genomen, een nogal verbrokkelend karakter kreeg.

Een van de eerste vragen die in het bevrijde Zuiden aan de orde kwam, was wat er nu met de lonen diende te geschieden. Mede door het verdwijnen van het College van rijksbemiddelaars had niemand daar een duidelijk overzicht van. Pas enkele jaren na de bevrijding becijferde dr. B. Pruijt in zijn studie *Prijsbeheersingspolitiek* dat zich medio '44, vergeleken met 10 mei '40, in de tariefloren der arbeiders gemiddeld een stijging had voorgedaan van 30% – de werkelijke stijging was nog iets groter geweest doordat Pruijt de zwarte lonen, de vergoedingen in natura en de gratificaties slechts ten dele had kunnen meetellen. 'Nemen wij aan', schreven wij in deel 7 (hoofdstuk 1, in de paragraaf 'Vermogens/Inkomens'), 'dat de werkelijke totale stijging 40% bedroeg, dan bevond zij zich na vier jaar bezetting precies op het peil van de stijging in de kosten